

ร้อย

สิบ

พัน

ศัพท

ฉบับแรก

ปรัชญา ปานเทศ

“พ่อแก้วแม่แก้ว”

หมายถึง พ่อแม่ที่ประเสริฐ
ใช้กับพ่อหรือแม่ที่ตายแล้ว
ยามลูกตกอยู่ในอันตราย
มีภัยพิบัติตรงหน้า
ร้องเรียกหาจึงมาได้ทันทั่วทั้ง

จันทร์ 8 พฤษภาคม 2566

2

“หิ” คนสุพรรณใช้
หมายถึง “เอนะ”

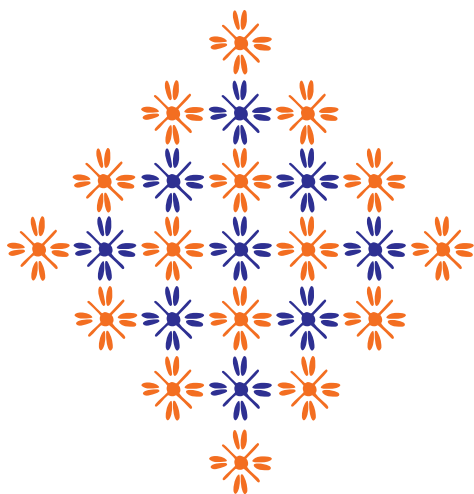
เช่น

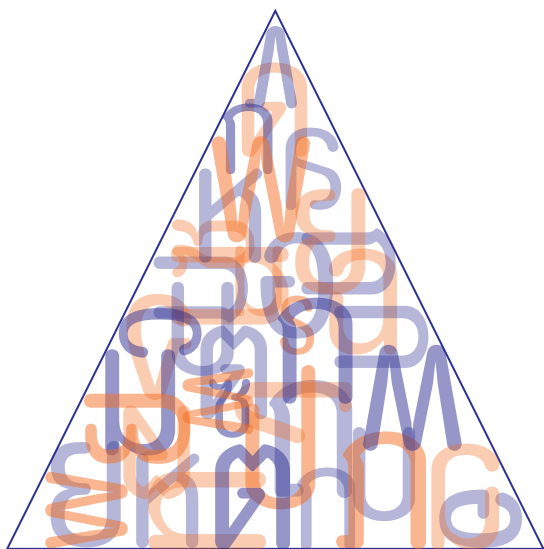
เข้าท่าหิ หมายถึง เข้าท่าเอนะ

ดังนั้น

คนระยอง จันท สุพรรณ
ต่างก็มี ‘หิ’ เหมือนกัน
นั่นแหละหิ

เสาร์ 27 พฤษภาคม 2566

3

เสียง “เอ” ในภาษาไทย
มักทำให้เกิดคำที่มีความหมายว่า
“ไม่ตรง”

เช่น เก เเว เฉ เซ เบ้ เป้
เย้ เเห เหล่ ฯลฯ

ยกเว้น “ไค่”

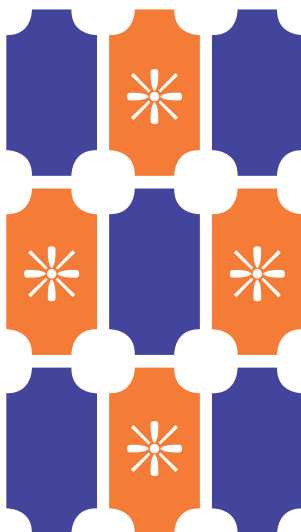

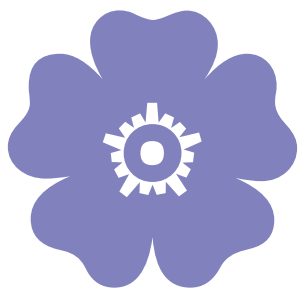
อาทิตย์ 28 พฤษภาคม 2566

“ใช้” หมายถึง ใช้
 แต่หมายความว่า “ไม่ใช่” ก็ได้
 เช่น ใช้ที่ ใช้ว่า
 ขุนนางใช้พ่อแม่ หินแง้ใช้ตายาย
 หรือ
 “...ใช้นางเกิดในปทุมมา
 สุริยวงศ์พงศานันหาไม่...”
 [นางไม่ใช่คนไม่มีเทือกเถาเหล่ากอ]
 (อิเหนา รัชกาลที่ 2)

จันทร์ 29 พฤษภาคม 2566

“โสภณ” มาจาก “นครโสภณ”
 “นคร” แปลว่า เมือง
 “โสภณ” แปลว่า หญิงงาม
 “นครโสภณ”
 แปลว่า
 หญิงงามประจำเมือง
 หรือ
 หญิงผู้ทำให้เมืองงาม

อังคาร 30 พฤษภาคม 2566

“หยักศก”

คือผมที่หยักแต่น้อยโดยธรรมชาติ

“หยัก” แปลว่า หยัก

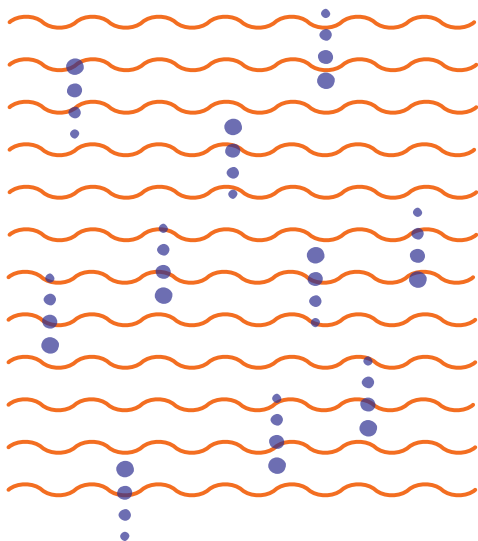
“ศก” แปลว่า ผม

หยักมากไม่เรียกหยักศก

หยักเพราะดัดก็ไม่เรียกหยักศก

พฤษภ 1 มิถุนายน 2566

“ดื่ม” แปลว่า กิน
ใช้แก่งองเหลวอย่างน้ำ
หมายถึง “กินเหล้า” ก็ได้
เช่น ชวงนี้เขาดื่มหนัก

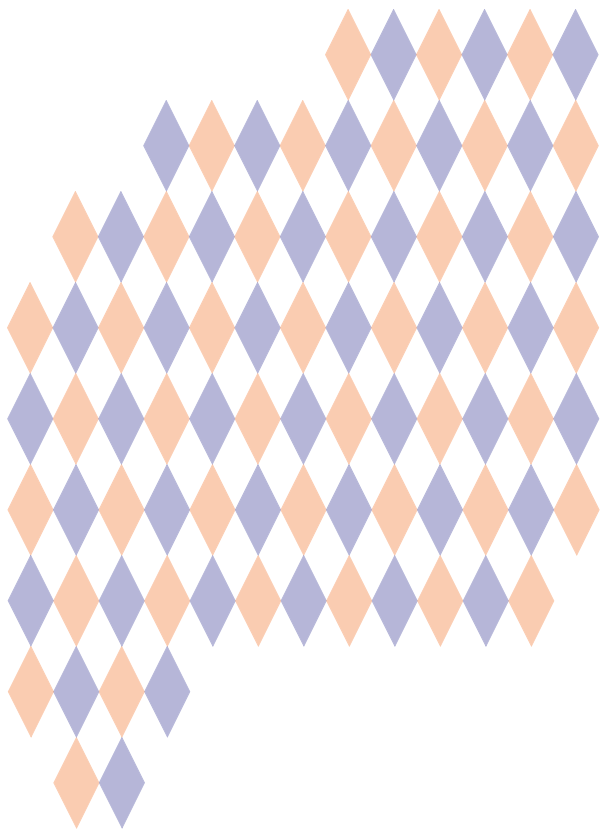
ยาไม่ว่าจะน้ำหรือเม็ด
ก็เรียก “กินยา”

“ดื่ม” น่าจะมาหลัง “กิน”
แต่ก่อน “กิน” ทุกอย่าง
เช่น กินน้ำกินท่า

“...มีน้ำตระพังโพยสีใสกินดี
ดั่งกินน้ำโจงเมื่อแล้ง...”
[น้ำในสระเย็นใสสะอาด
และมีรสชาติอร่อย
เหมือนกินน้ำในแม่น้ำโจง
เมื่อยามแล้ง]
(จารึกพ่อขุนรามคำแหง)

ศุกร์ 2 มิถุนายน 2566

“จิ้นหม้อ” เป็นคำประสม
 เรียกข้าวที่หุง
 แล้วพองตัวมากกว่าธรรมดา
 ว่า **“ข้าวจิ้นหม้อ”**
 เรียกคนที่โดดเด่น
 เป็นที่โปรดปรานว่า
“กำลังจิ้นหม้อ”
 ตรงข้ามกับ
“ตกกระป๋อง”

ศุกร์ 2 มิถุนายน 2566

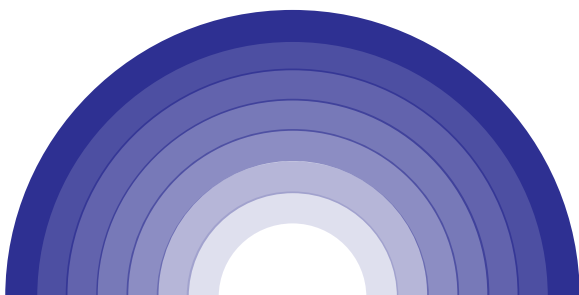
“หงาย” ตรงข้ามกับ “คว่ำ”
“นอนคว่ำ”
ตรงข้ามกับ
“นอนหงาย”

สันนิษฐานว่า
“ใจหายใจคว่ำ”
น่าจะมาจาก
“ใจหงายใจคว่ำ”
คืออาการที่จิตใจหวั่นไหว
หรือมีความรู้สึกพร้อใจ

เพราะ “หางย”
ตรงข้ามกับ “คว่ำ”
แต่ “หาย”
ไม่เกี่ยวกับ “คว่ำ” เลย

เสาร์ 3 มิถุนายน 2566

เราเรียก “**รุ้ง**” เป็นตัว
โบราณว่ารุ้งเป็นสัตว์ลงมาจากฟ้า
เกี่ยวหากินในแผ่นดินและแม่น้ำ
ที่เห็นแสงสี 7 แถบนั้น
คือสายรุศมีที่ตามหลังมันมา

จันทร์ 5 มิถุนายน 2566

“ข้าควายอย่าเสียตายพริก”

และ

“ข้าควายเสียตายเกลือ”

หมายถึง

ทำการใหญ่ไม่ควรตระหนี่

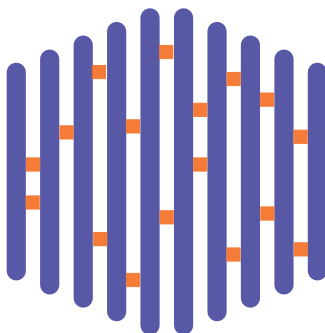
น่าสังเกตว่า

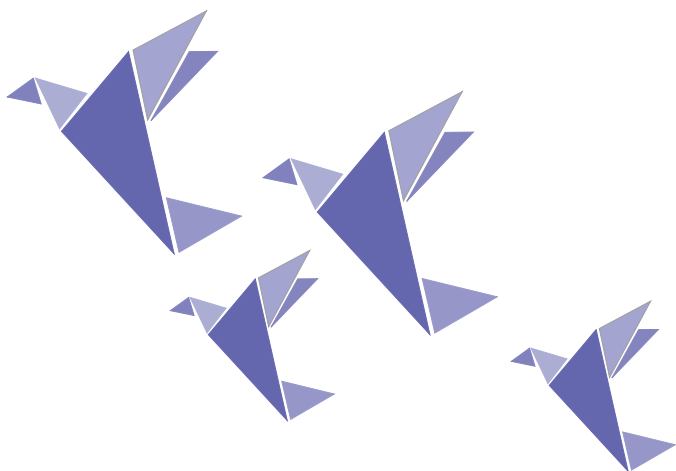
คนหนึ่งจะแกลงเนื้อ

อีกคนจะหมักเนื้อเค็ม

จันทร์ 5 มิถุนายน 2566

“เณ”

หมายถึง

คลี่ (จนหางนก)

มักใช้เข้าคู่กับ “กาง” เป็น “กางเณ”

ชื่อ “นกกางเณ” นั้นมีที่มา

แต่ “ไม้กางเณ” นั้นหนา

มาจาก “ไม้กางแณ” หรือไม่

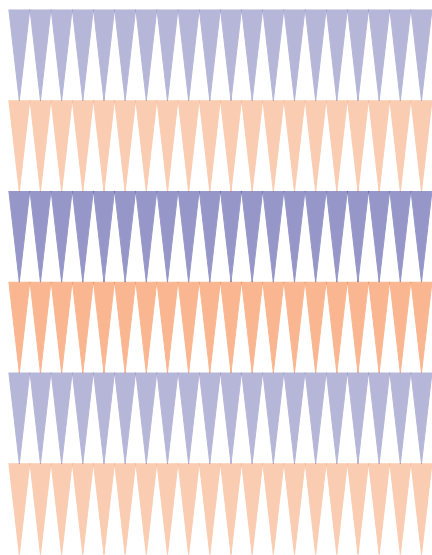
อังคาร 6 มิถุนายน 2566

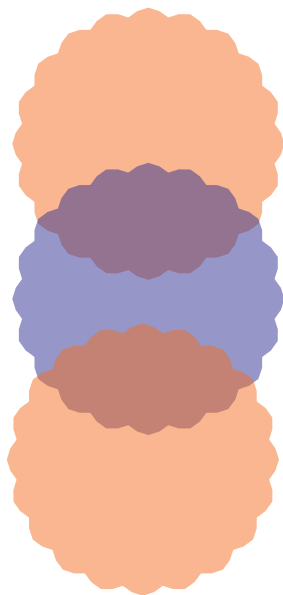
“หวีเสนียด” เป็นคำซ้อน
 เสนียด เนมรว่า “เสนียด”
 แปลว่า หวี (ผม)
 และ หวี (กล้วย)
 ไม่เกี่ยวกับจัญไร

ไทยใช้สาងหาเพราะชี้ที่นัก

พฤษศยปี 8 มิถุนายน 2566

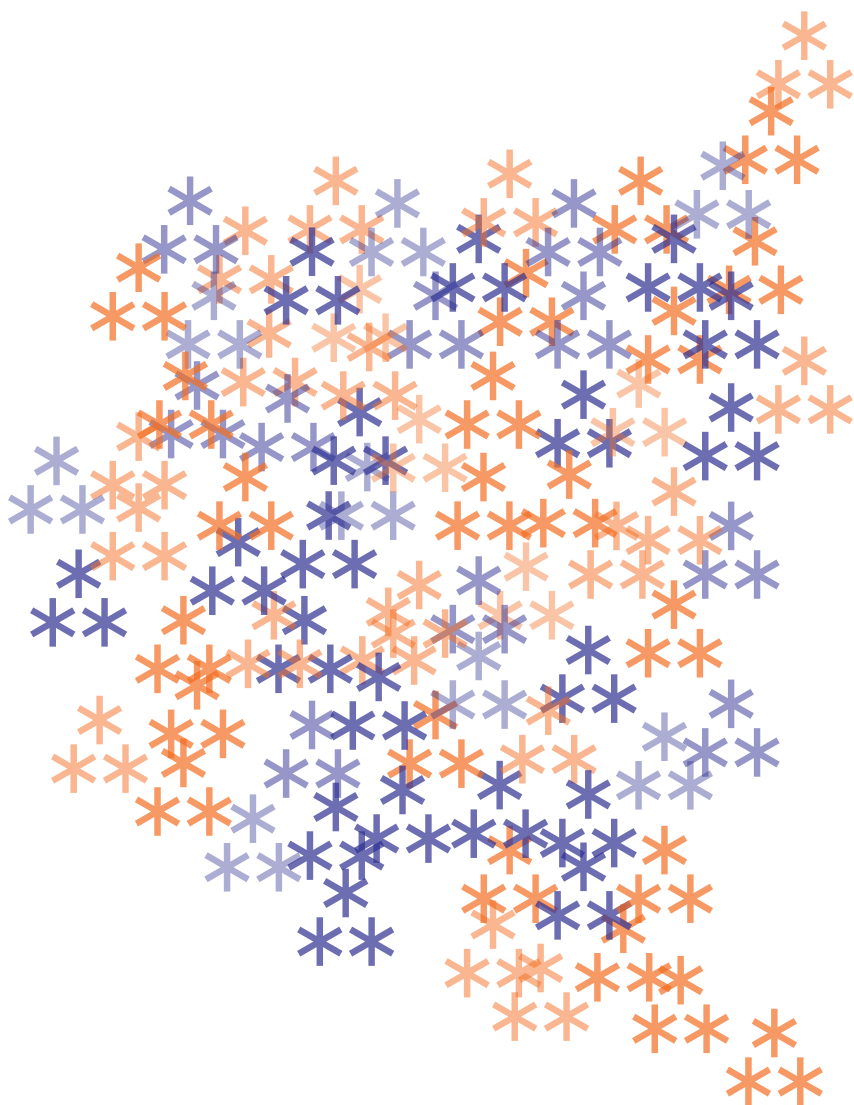

“งำ”

แปลว่า ปิด เช่น งำความ
แปลว่า ปกครอง เช่น งำเมือง
แปลว่า รักษา เช่น เก็บงำ
ใช้เข้าคู่กับ “ครอบ” เป็น “ครอบงำ”

บางถิ่นใช้ “งวม” ก็มี
เช่นสุโขทัยว่า
เอาฟาสีไปงวมสำหรับกับข้าว

ศุกร์ 9 มิถุนายน 2566

15

“เวยิน” อ่านว่า /วะเหฺยฺยิน/
แปลว่า ยืนออกมา เช่น ฟันเวยิน
แปลว่า เผยอจัน เช่น ตะปูเวยิน

ที่เรียก “ฟันเหยิน”
น่าจะมาจาก “ฟันเวยิน” ดังนี้

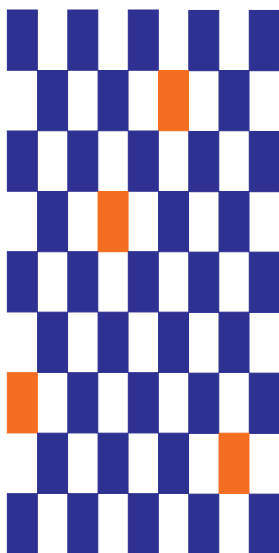

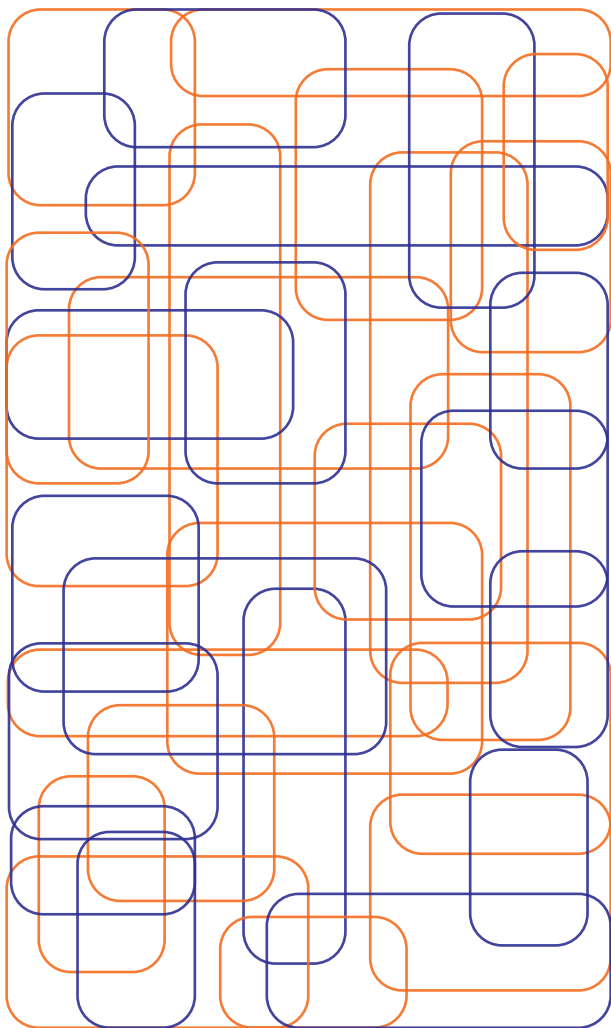
เสาร์ 10 มิถุนายน 2566

“**แสก**” คือแนวที่อยู่หว่างกลาง
หน้าปากตรงหว่างคิ้ว
เรียก “**แสกหน้า**”
ผมที่หัวแบ่งเป็น 2 ส่วนเท่ากัน
เรียก “**แสกกลาง**”
ถ้าไม่เท่ากัน
เรียก “**แสกข้าง**”

อาทิตย์ 11 มิถุนายน 2566

“ตัดสิน” เป็นคำซ้อน
 “สิน” แปลว่า ตัด ฟัน
 ปักซี่ไต้ว่า สิ้นหัวปลา สิ้นคอ
 ล้านนาวา “สิ้นเปียง”
 คือตัดให้เท่ากัน
 “สิน” ก็ว่า “...ตัดตีนสินมือ...”
 [ตัดตีนตัดมือ]
 (ไตรภูมิพระร่วง)
 แปลว่า ตัดแต่ง ก็มี
 เช่น สิ้นหัวไม้

จันทร์ 12 มิถุนายน 2566

18

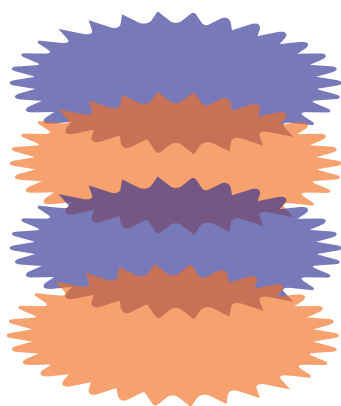
“ลุ่ม”

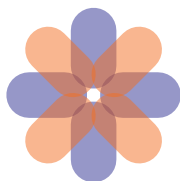
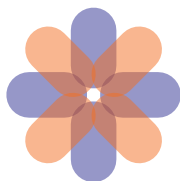
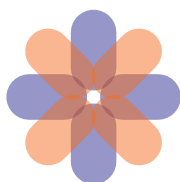
**แปลว่า จมหรือทำให้จม
ใช้เป็นสำนวนว่า
“ลุ่มหัวจมท้าย”**

**หมายถึง
ร่วมโชคชะตาเดียวกัน**

ไม่ใช่

**“ร่วมหัวจมท้าย”
ให้แปลอย่างไรก็ไม่สองความ**

“พลัดที่นาคลาที่อยู่”
 ไม่ใช่
 “พลัดที่นาคาที่อยู่”
 “คลา” แปลว่า เคลื่อน
 ก็ “พลัด” จาก “ที่นา” ไปแล้ว
 ยังจะ “คา” ตรง “ที่อยู่”
 ได้อย่างไร

พฤษภาคม 15 มิถุนายน 2566

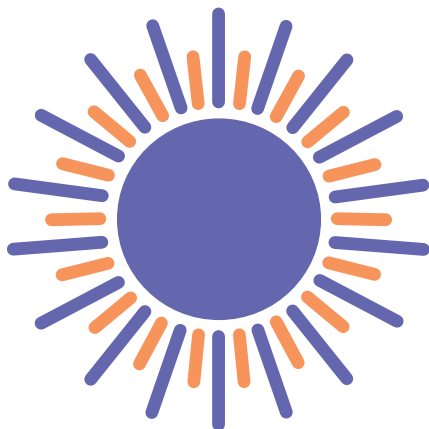
“ลืมตา” เดิมคือ “มลืมตา”
 ถิ่นใต้ใช้ “เมลืมตา”

“มลืม” แปลว่า เปิด แยม

ต่อมาเสียง /ม/ กับ /ล/ แยกกัน
 ถิ่นอีสาน ล้านนา ใช้ “มืมตา”
 ถิ่นอื่นเรียก “ลืมตา”

พฤษศยปี 15 มิถุนายน 2566

“ต๋ยนุ้ย” เป็นคำซ้อน
 แปลว่า อวบอ้วน
 “ต๋ย” ถิ่นเหนือว่า อ้วน
 “นุ้ย” ถิ่นกลางว่า อวบ อ้วน

น่าสนใจว่า
 ถิ่นใต้ “นุ้ย” หมายถึง น้อย เล็ก
 “ไผ่ต๋ย” แปลว่า ไผ่เล็ก
 ใช้เรียกเด็กผู้ชายด้วยความ
 เอ็นดูสนิทสนมเป็นกันเอง

อาทิตย์ 18 มิถุนายน 2566